

JAOLLISUUS

Kokonaisluku a on **jaollinen** kokonaisluvulla b ($b \neq 0$), jos osamäärä $\frac{a}{b}$ on kokonaisluku.

Luku on jaollinen

- **kahdella**, jos luvun viimeinen numero on 0, 2, 4, 6 tai 8
- **viidellä**, jos luvun viimeinen numero on 0 tai 5
- **kymmenellä**, jos luvun viimeinen numero on 0
- **kolmella**, jos luvun numeroiden summa on jaollinen kolmella
- **yhdeksällä**, jos luvun numeroiden summa on jaollinen yhdeksällä.

TEKIJÖIHIN JAKO

Jos kokonaisluku a on jaollinen kokonaisluvulla b , sanotaan lukua b luvun a **tekijäksi**.

Kun luku esitetään tekijöidensä tulona, sanotaan, että luku on **jaettu tekijöihin**.

Esimerkki $12 = 1 \cdot 12 = 2 \cdot 6 = 3 \cdot 4$
Luvun 12 tekijät ovat 1, 2, 3, 4, 6 ja 12.

Alkuluvuksi kutsutaan lukua yksi suurempaa kokonaislukua, joka ei ole jaollinen millään muulla luonnollisella luvulla kuin itsellään ja luvulla yksi.

Kun luku esitetään alkulukujen tulona, sanotaan, että luku on **jaettu alkutekijöihin**.

Kahden tai useamman kokonaisluvun **suurin yhteinen tekijä (sy)** on suurin kokonaisluku, jolla kaikki nämä luvut ovat jaollisia.

Esimerkki $\text{sy}(8, 12) = 4$

Kahden tai useamman kokonaisluvun **pienin yhteinen jaettava (pyj)** on pienin kokonaisluku (> 0), joka on jaollinen kaikilla näillä luvuilla.

Esimerkki $\text{pyj}(8, 12) = 24$

LAUSEKE

Kirjaimin tai luvuin merkittyä laskutoimitusta kutsutaan **lausekkeeksi**.

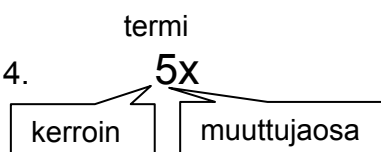
Esimerkki $9 - 5$ ja $5x + 4$ ovat lausekkeita

Kertomerkki voidaan jättää merkitsemättä, kun toinen tai molemmat tulon tekijöistä ovat muuttujia tai sulkulausekkeita.

Esimerkki $4 \cdot a = 4a$ **Muista!** $a = 1a$ ja $-a = -1a$

Lausekkeen osia kutsutaan **termeiksi**.

Esimerkki Lausekkeen $5x + 4$ termit ovat $5x$ ja 4 .

Lausekkeen arvo saadaan, kun

- muuttujan paikalle sijoitetaan määrätty luku
- suoritetaan merkityt laskutoimitukset.

Esimerkki Lausekkeen $5x + 4$ arvo, kun $x = 2$, on
 $5 \cdot 2 + 4 = 14$

Jos termeillä on sama kirjainosa, niitä kutsutaan **samanmuotoisiksi termeiksi**.

Samanmuotoisia termejä voidaan yhdistää laskemalla kertoimet yhteen. Kirjainosa pysyy muuttumattomana.

Esimerkki $5x$ ja $6x$ ovat samanmuotoisia termejä.
 $5x + 6x = 11x$

POTENSSI

Kertolasku, jonka kaikki tekijät ovat samoja, voidaan merkitä lyhyemmin **potenssimerkinnän** avulla.

Esimerkki $4 \cdot 4 \cdot 4 \cdot 4 \cdot 4 = 4^5$

Potenssin arvo lasketaan suorittamalla kertolasku.

Negatiivinen kantaluku

- Jos eksponentti on pariton, potenssin arvo on negatiivinen. $(-2)^3 = -8$
- Jos eksponentti on parillinen, potenssin arvo on positiivinen. $(-2)^4 = 16$

Positiivinen kantaluku

- Potenssin arvo on aina positiivinen $2^3 = 8$ $2^4 = 16$

Potenssiin korottaminen suoritetaan ennen muita laskutoimituksia, ellei sulkeilla muuteta laskujärjestystä.

Kymmenpotenssimuodossa luku ilmoitetaan kahden luvun tulona.

- Ensimmäisen tekijän itseisarvo on yhden ja kymmenen välillä.
- Toinen tekijä on kymmenen potenssi.

Esimerkki $230\,000 = 2,3 \cdot 10^5$ $0,000\,000\,98 = 9,8 \cdot 10^{-7}$